

Anna Jamrozek-Sowa
Uniwersytet Rzeszowski

Konferencja naukowa „I wojna światowa w literaturze i innych tekstach kultury. Reinterpretacje i dopełnienia”

W dniach 17–18 listopada 2014 roku na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pod nazwą „I wojna światowa w literaturze i innych tekstach kultury. Reinterpretacje i dopełnienia”, zorganizowana przez Zakład Literatury Polskiej XX Wieku Instytutu Filologii Polskiej. Pomysł konferencji narodził się z racji przypadającego na 2014 rok stulecia wybuchu Wielkiej Wojny. Celem, który przyświecał pracownikom Instytutu Filologii Polskiej, było stworzenie okazji do wspólnotowego, pogłębionego namysłu nad kulturową pamięcią I wojny. Do dyskusji, obok polonistów, zaproszono również slawistów, germanistów, anglistów, italia-
nistów, romanistów, kulturoznawców, teatrologów, filmoznawców, znawców historii fotografii, teoretyków gier komputerowych. Spotkanie specjalistów z różnych dziedzin posłużyć miało przyjrzeniu się reprezentacji doświadczeń zapisanych w tekstach kultury tworzonych w różnych miejscach Europy. Organizatorzy, mając na uwadze cenny dorobek wielu naukowców w sposób pogłębiony zajmujących się tematyką pierwszowojenną, uznali, że ciągle zawiera ona niepodjęte wątki interpretacyjne. W oficjalnym zaproszeniu kierowanym do różnych ośrodków naukowych zaznaczyli, że zależy im na prezentacji wieloaspektowego obrazu wojny, na nowych, oryginalnych ujęciach, reinterpretacji dzieł oraz rewizji dotychczasowych ustaleń przez pryzmat współczesnej wrażliwości krytycznej i nowoczesnych metodologii badań literaturoznawczych i kulturowych. Za kontynuowaniem dyskursu przemawiało ich zdaniem także „polskie” przeżycie wojny i rola, jaką pamięć o niej odgrywa w świadomości Polaków, ze względu na odzyskanie niepodległości i odbudowę bytu państwowego.

Podczas dwudniowych obrad poprzedzonych słowem wstępnym JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dra hab. Aleksandra Bobko, uczestnicy wysłuchali ponad trzydziestu referatów zaprezentowanych zarówno przez badaczy od lat zajmujących się tematyką pierwszowojenną,

jak i młodych pracowników naukowych. Debata odbywała się w czterech „grupach tematycznych”. Wydzielono korpus tekstów odnoszących się do literackich zapisów wydarzeń wojennych zachowanych w literaturze polskiej oraz w literaturach obcych. W pozostałych dwóch grupach dyskutowano nad filmowymi, teatralnymi, fotograficznymi świadectwami I wojny. Dział „regionalistów” został wyodrębniony dzięki obecności naukowców prezentujących teksty obrazujące przeżywanie wydarzeń wojny totalnej w przestrzeni wyraźnie wyodrębnionych ojczyzn prywatnych.

Podczas sesji zaprezentowane zostały następujące referaty: prof. dr hab. Bogusław Zieliński (UAM) – *Habsburgowie jako lustro reprezentacji I wojny światowej w tradycji polskiej i serbskiej*; prof. dr hab. Maria Jolanta Olszewska (UW) – *Młodzieńcze sny o potędze, czyli o dojrzewaniu młodego pokolenia w cieniu Apokalipsy*; prof. dr hab. Jacek Wiśniewski (SWPS, Warszawa) – *Poeci w mundurach. O brytyjskiej literaturze Wielkiej Wojny*; dr hab. prof. UŁ Dorota Filipczak (UŁ) – *Wielka Wojna w oczach bohaterek i autorek tekstów anglojęzycznych*; dr hab. prof. UKSW Wiesława Tomaszewska (UKSW) – *Makabra i metafizyka w literackim dyskursie o Wielkiej Wojnie*; prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski (UWM) – *I wojna światowa według Mazurów pruskich. Wiersze, relacje, reminiscencje*; dr Ewa Justyna Chłap-Nowak (Akademia Ignatianum, Kraków) – *Ruscy i szwaby na Podlasiu. I wojna światowa w listach i wspomnieniach Henryka Ciecierskiego*; dr Agnieszka Kallaus (UR) – *„Wolność tragiczna” i „piękno straszliwe” – I wojna światowa jako droga do wolności w poezji Williama Butlera Yeatsa i Kazimierza Wierzyńskiego*; mgr Magdalena Kuczek (UP, Kraków) – *Wielka Wojna oczami Niemca. O tym, jak wojnę widział i opisał Ernst Jünger*; dr hab. Peter Káša (Uniwersytet Preszowski, Słowacja) – *Obraz wojny między realizmem socjalistycznym i postmodernizmem (Powieść i film „Tysiącletnia pszczoła”)*; dr Agnieszka Liszka-Drażkiewicz (UP, Kraków) – *Od entuzjazmu interwentyzmy do poczucia klęski. Obrazy I wojny światowej w literaturze włoskiej (Pietro Jahier, Giuseppe Ungaretti, Curzio Malaparte)*; dr Jan Wolski (UR) – *Pacyfizm i awangarda. Szwajcarskie konteksty dadaizmu*; dr hab. Piotr Sadkowski (UMK) – *I wojna światowa we francuskiej literaturze ponowoczesnej – między Historią a postpamięcią*; dr Magdalena Ślawska (UWr) – *Echa I wojny światowej w literaturach postjugosłowiańskich*; dr Miron Pukan (Uniwersytet Preszowski, Słowacja) – *Tematyzacja pierwszej wojny światowej w twórczości dramatopisarzy słowackich i jej inscenizacja teatralna*; mgr Michał Ceglarek (UJ, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II) – *Teatr i wojna. Polskie teatry wojskowe w okresie I wojny światowej*; dr hab. Diana Poskuta-Włodek (UJK, Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie) – *Niedokończona wojna. Patriotyczne akcje teatralne podczas konfliktu polsko-bolszewickiego i plebiscytów*; dr Mariola Szydłowska – *O realizacjach teatralnych zapomnianego dziś dramatu Stanisława*

Brandowskiego „Sarajewo 1914”; mgr Andrzej Rybicki (Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie) – *Spółdzielnia fotograficzna, narodziny polskiego reportażu wojennego*; mgr Michał Lesiak (UJ) – *Filmowe obrazy Wielkiej Wojny w ujęciu genologicznym*; mgr Kornelia Sobczak (UW) – *Obraz I wojny światowej w serialu telewizyjnym „Doctor Who” – reinterpretacja czy dopełnienie?*; mgr Michał Żmuda (UR) – *„Valiant Hearts” – gra komputerowa jako mediatyzacja Wielkiej Wojny*; dr hab. Włodzimierz Toruń (KUL) – *„Poszli budzić Polskę”. Wokół romantycznych inspiracji czynu niepodległościowego czasu Wielkiej Wojny*; dr hab. prof. UR Zenon Ożóg (UR) – *„Dzień trzeci świta dziś nam Panie!”*. *Modlitwa poetycka 1914–1918*; dr hab. Urszula Oettingen (UJK) – *Obraz wojny w literaturze wspomnieniowej żołnierzy Legionów Polskich*; prof. dr hab. Eugenia Prokop-Janiec (UJ) – *I wojna światowa w popularnej powieści polsko-żydowskiej Dwudziestolecia*; mgr Anna Sygnarska (Instytut Sztuki Polskiej PAN) – *„Królowa Orlica” a „Życie nowe”. Problematyka I wojny światowej w twórczości dramatycznej Tadeusza Micińskiego*; dr Mirosława Radowska-Lisak (UMK) – *„Żołnierze świętej sprawy”. Polak i katolik w wojennym cyklu W.S. Reymonta „Za frontem”*; dr Julia Krajcarz (Biblioteka Jagiellońska UJ) – *Echa I wojny światowej w Turkiestanie – wczesna proza Ferdynanda Goetla*; mgr Aleksandra Kielczykowska (UW) – *Ludzie z demobilu, ludzie powojenni. Psychologiczny wpływ I wojny światowej na podstawie „Romansu Teresy Hennert” Zofii Nalkowskiej*; prof. dr hab. Oksana Weretiuk (UR) – *Pokolenie martwego języka (E. Hemingway, A. Kuśniewicz, O. Turianski), czyli o podobnych doświadczeniach wojennych Amerykanina, Austriaka i Ukrainca – walczących po przeciwnych stronach frontu*; dr hab. Jacek Rozmus (UP, Kraków) – *Kolej w żołnierskich narracjach o wojnie światowej 1914–1918*; dr hab. prof. UR Kazimierz Maciąg (UR) – *„Bo w tych czasach mylił się w swych przewidywaniach prawie każdy...”*. *„O Pamiętniku nie kombatanta” Jana Hupki z czasów Wielkiej Wojny*; mgr Paweł Pijanowski (UJ) – *Środkowoeuropejscy Żydzi w obliczu I wojny światowej na przykładzie twórczości Józefa Wittlina*; dr Stanisław Kusiak (ZS im. I. Łukasiewicza w Nowej Sarzynie) – *Krzeszów – literackie historie upadku. Kazimierz Wierzyński „Krzeszów”, Isaac Bashevis Singer „Upadek Krzeszowa”*; ks. dr Grzegorz Głąb (KUL) – *I wojna światowa w wydaniu współczesnym (Anna Brzezińska, Grzegorz Wiśniewski – „Za króla, ojczyznę i garść złota”; „Na ziemi niczyjej”)*; dr hab. prof. UR Magdalena Rabizo-Birek (UR) – *Wielka Wojna sto lat później. Reminiscencje I wojny światowej w twórczości Tomasza Różyckiego*.

Konferencję zakończyła dyskusja, podczas której rozważono nowe propozycje badawcze odnoszące się do kulturowego dziedzictwa I wojny światowej. Sesji towarzyszyła wystawa prac fotografii Jerzego Wygody *Cmentarze wojenne Polski południowo-wschodniej 1914–1918* zaprezentowana w Galerii na Pięterku w Instytucie Filologii Polskiej.

The Conference World War I in literature and other texts of culture. Reinterpretations and supplements

Summary

The article includes conference report World War I in literature and other texts of culture. Reinterpretations and supplements, organized by the Institute of Polish Philology at the University of Rzeszów, which was held on 17-18 November 2014.

Key words:

conference, World War I, reinterpretation, supplement

Słowa kluczowe:

konferencja naukowa, I wojna światowa, reinterpretacja, uzupełnienie